

Čís. 3299.

Pod pojem »vydávání u veřejný posměch« (posl. případ prvního odst. § 491 tr. zák.) nespadá každé sesměšňování, posmívání se, nýbrž se vyžaduje, by projev byl svou podstatou hanlivým ve smyslu prvních dvou případů prvního odst. § 491 tr. zák., by se dotýkal lidské hodnoty napadeného způsobem, jímž je napadený uváděn v nebezpečí, že v očích jiných lidí ztratí na předpokladech vážnosti a úcty, na niž má nárok podle své osobnosti, jak se projevuje v jeho vlastnostech a v jeho smýšlení.

Spadá sem, je-li kdo v článku označen za osobu, která svými činy projevila vlastnosti a smýšlení, učinivší ji jednou z nejnenáviděnějších osob u všech česky cítících lidí v republice, a za člověka takového rázu, který činí pochopitelným, že byl a věrojatně ještě bude bit.

K trestnosti urážky na cti nestačí sice pouhé byť i zaviněné nedopatření, nevyžaduje se však v subjektivním směru úmysl urážeti (*animus iniuriandi*), stačí vědomí pachatelovo, že se cti jiné osoby dotýká způsobem naznačeným v § 487—496 tr. zák.

Uveřejnění rozsudku ve smyslu § 14 tisk. nov. má sloužiti za dosti učinění pro soukromého obžalobce; dosti učinění lze žádati jen v poměru k vině.

(Rozh. ze dne 20. října 1928, Zm I 54/28.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací zavrhl po ústním líčení zmateční stížnost obžalovaného do rozsudku zemského trestního jako kmetského soudu v Praze ze dne 28. listopadu 1927, jímž byl stěžovatel uznán vinným přečinem urážky tiskem podle § 491 tr. zák. a § 1 zákona ze dne 30. května 1924, čís. 124 sb. z. a n. Zároveň vyhověl Nejvyšší soud jako soud zrušovací v poradě neveřejné odvolání obžalovaného z výroku, že soukromý obžalobce jest oprávněn uveřejniti rozsudkový výrok na náklad odsouzeného v časopise »N. L.«, a změnil napadený rozsudek v tomto výroku v ten způsob, že zamítl návrh soukromého obžalobce na uveřejnění rozsudku na náklad obžalovaného v N. L., pokud se týče v dalším časopise.

Důvody:

Poněvadž zmateční stížnost obžalovaného napadá rozsudek z důvodu čís. 10 [správně čís. 9 písm. a)] § 281 tr. ř. v ohledu právním, dovodujíc, že pojem vydávání u veřejný posměch, jež rozsudek shledává v zažalovaném článku, vyložen byl soudem kmetským mylně a že článek byl neprávem uznán za spadající pod trestní zákaz posledního případu prvního odstavce § 491 tr. zák., dlužno se obíratí především touto námitkou, jež by činila zbytečným zabývatí se ostatními vývody zmateční stížnosti, kdyby jí bylo přisvědčiti. Než zmateční stížnosti nelze v té příčině dáti za pravdu. Stížnost je ovšem v právu, pokud zastává v souhlase se zásadou vyslovenou nejen v judikatu býv. vídeňského

Nejvyššího soudu, uveřejněném pod čís. 3716 ve sbírce vydávané tehdejší generální prokuraturou, nýbrž i důsledně v řadě rozhodnutí českosl. Nejvyššího jako zrušovacího soudu (budťež tu uvedena zejména rozhodnutí uveřejněná ve sbírce Nejvyššího soudu tr. pod čís. 890, 1674, 2260, 2340, 2359, 2735, 2826, 2868, 2954, 2962, 2996), právní stanovisko, že nespadá pod onen pojem každé sesměšňování, posmívání se, nýbrž že se vyžaduje k pojmu vydávání u veřejný posměch, by projev svou podstatou byl hanlivým ve smyslu prvých dvou případů prvního odst. § 491 tr. zák., by se dotýkal lidské hodnoty napadeného způsobem, jímž je napadený uváděn v nebezpečí, že v očích jiných lidí ztratí na předpokladech vážnosti a úcty, na niž má nárok podle své osobnosti, jak se projevuje v jeho vlastnostech a v jeho smýšlení. Avšak tu právě přehlíží zmateční stížnost, porovnávajíc — ostatně právě tak jako i odvod soukromého obžalobce — se zákonem a s jeho správným výkladem jen onu část článku, pokud se týče v něm reprodukováného dopisu nejmenovaného lékárníka, kde se mluví o zasilce tabletek octanu hlinitého na boule a slibuje poslati ještě další, až zásoba dojde, že článek obsahuje také místa jiná. Právě se v lékárníkově dopise ve článku reprodukovaném »... dočetl jsem se, že Jste dostal strašné bití... i když s podobným násilím nesouhlasím, dovedu přece jen chápat, že lidé Vašeho rázu jsou u nás bití. Vaší obhajobou pp. K-a a S-a, jakož i Vašimi řečmi proti českému nacionalismu stal Jste se jednou z nejnenáviděnějších osob u všech česky cítících lidí v republice, a proto se nebudu ani dost málo divit, dostanete-li při nejbližší příležitosti bití znovu...«. Tato místa článku nejsou již pouhým škodolibým vysmíváním se soukromému obžalobci proto, že s ním bylo zle nakládáno, nýbrž otevřeně odnášejí se k povaze, ke smýšlení a k vlastnostem soukromého obžalobce. Právě-li pisatel, že se soukromý obžalobce svou obhajobou pp. K-a a S-a jakož i svými řečmi proti českému nacionalismu stal jednou z nejnenáviděnějších osob u všech česky cítících lidí v republice, a že se proto nebude ani dost málo divit, dostane-li soukromý obžalobce při nejbližší příležitosti bití znovu, a že dovede chápat, že lidé rázu soukromého obžalobce jsou u nás bití, přikládá tím soukromému obžalobci (v jeho činech se projevivší) vlastnosti a smýšlení, jež zároveň svým projevem o tom, jak je pro ně na soukromého obžalobce pohlíženo v nejširších českých kruzích, a projevem o pochopitelnosti, pokud se týče očekávatelnosti brachiální odezvy nezastřeně označuje za opovrhlivé. Přihlédne-li se k tomuto obsahu článku, stížností pomíjenému, nelze důvodně tvrditi, že sesměšňování soukromého obžalobce obžalovaným schází onen osten hanění, jenž se vyžaduje k trestnosti vydávání u veřejný posměch podle § 491 tr. zák. Nelze naopak upříti, že článek pro tuto svou motivaci vyličovanou v něm zasilky tabletek octanu hlinitého je způsobilý ohroziti vážnost soukromého obžalobce v očích spoluobčanů, kteří se takto ze článku dovídali nejen o domnělém žertu nejmenovaného lékárníka, nýbrž i o tom, že soukromý obžalobce svými činy projevili vlastnosti a smýšlení, učinivší ho jednou z nejnenáviděnějších osob u česky cítících lidí v republice, a že je člověkem takového rázu, který činí pochopitelným, že byl a věrojatně ještě bude bit. Nemýlil-li se tedy soud kmetský ve svém ovšem nad přípustnou míru

stručném odůvodňování podřazení článku pod trestní zákaz § 491 tr. zák., pokud nevyčítá ze závadné zprávy samostatné hanění ve smyslu prvního případu prvního odstavce oné stati zákona, nemýlil se ani, když shledává v obsahu zprávy vydávání u veřejný posměch ve smyslu posledního případu prvního odstavce § 491 tr. zák., a to právě pro onen v něm obsažený prvek hanění, k němuž, byť ne dosti určitě, přece jen poukazuje tam, kde z obsahu zprávy vyzdvihuje projev ironického očekávání, že soukromý obžalobce při nejbližší příležitosti znovu dostane bití. Zmateční stížnost není tudíž odůvodněna, pokud napadá právní posouzení věci in objecto, ač-li ji lze v té příčině vůbec uznati za provedenou po zákonu (§ 288 čís. 3 tr. ř.), kdyžť své vývody obrací jen proti posouzení jedné z obou skutkových a právních složek souzeného děje. Důsledně neobstojí ani vývody, jimiž zmateční stížnost, rovněž s hlediska důvodů zmatečnosti podle čís. 9 a) § 281, tr. ř. napadá předpoklad rozsudku, že si byl obžalovaný alespoň vědom, že se obsahem článku dotýká cti soukromého obžalobce. Neboť, nehledíc k tomu, že se tu stížnost pouští do řešení otázky skutkové, vyhrazené soudu nalézacímu, dovozujíc, že z právnického vzdělání obžalovaného plyne opak toho, co z něho v otázce vědomí vyvozuje soud kmetský, i tu se stížnost obírá jen onou částí zprávy, jež obsahuje výsměch soukromému obžalobci pro to, že byl stlučen, zcela přehlížejíc, že trestně právně spočívá těžisko věci in objecto a tudíž také in subjecto v jiné části obsahu zprávy, v té, o níž bylo již pojednáno.

Právně mylný je ovšem názor zmateční stížnosti, že otázka vědomí (o urážlivosti projevu) je jen právní presumpcí pro otázku zlého úmyslu, již lze se spokojiti pouze tam a na tolik, kde a pokud nelze otázku zlého úmyslu zjistiti (patrně rozřešiti) jinak. V té příčině stačí odkázati na ustálenou judikaturu, jež ve shodě s naukou nepřipouští sice trestnost urážek na cti, spáchaných pouhým, byť i zaviněným nedopatřením, a v tomto smyslu tedy ovšem čítá urážky na cti k činům dolosním, ale nevyžaduje v subjektivní skutkové podstatě urážek na cti výslovný úmysl urážeti (animus iniuriandi), nýbrž spokojuje se vědomím pachatelovým, že se cti jiné osoby dotýká způsobem naznačeným v § 487—496 tr. zák. (vid. sbírka čís. 480, 3142, sbírka Nejv. soudu tr. čís. 1195, 1316, 1929 a mn. j.). Zjistil-li kmetský soud v rozsudku, že si byl obžalovaný alespoň vědom, že se obsahem článku dotýká cti soukromého obžalobce, je zbytečno obírat se oněmi formálními vývody, jimiž se stížnost obrací proti předpokladu rozsudku, že obžalovaný přímo zamýšlel vydati soukromého obžalobce veřejnému posměchu, neboť rozsudek tu zjišťuje více, než bylo nezbytně třeba k rozřešení otázky subjektivní, takže ani nepopíratelná formální vadnost tohoto postrádatelného výroku nečinila by rozsudek zmatečným, netýkajíc se bodu závažného (§ 281 čís. 5 tr. ř.). Ovšem vytýká zmateční stížnost »odůvodnění rozsudku po stránce subjektivní povahy domnělého trestného činu«, že je neopodstatněné, důvodu postrádající a tudíž podle čís. 5 § 281 tr. ř. zmatečné. Ale, ač vyslovena zcela všeobecně, přece podle vývodů stížnosti týká se výtka ta jen právně nepodstatného předpokladu urážlivého úmyslu na straně obžalovaného, netýká se však odůvodnění s hlediska právního postačujícího předpokladu vědomí obžalovaného,

že se obsahem zprávy dotýká cti soukromého obžalobce; odůvodnění tohoto předpokladu sice stížnost rovněž napadá, než, jak již bylo uvedeno, nikoliv formálně správně a nad to nedbajíc celého obsahu zprávy: chtěla-li stížnost dovodit logickou neudržitelnost odůvodnění rozsudku, že obžalovaný, muž studovaný a doktor práv skutečně práva znalý, měl jistě aspoň vědomí, že se obsahem zprávy dotýká cti soukromého obžalobce, nesměla podkládati závěru kmetského soudu jinou premisu (poukazujíc jen k výsměšnému prvku ve zprávě a zamlčujíc prvek hanlivý), než ze které vycházel soud kmetský. Dospíváje k zjišťovacímu výroku, že obžalovaný zamýšlel vydati soukromého obžalobce veřejnému posměchu, odmítá rozsudek zároveň obranu obžalovaného, že zprávu uveřejnil proto, aby pranýřoval útočný postup proti soukromému obžalobci. I tento výrok je ve stížnosti napadán z důvodů zmatečnosti podle čí. 4 a 5 § 281 tr. ř. Než úmysl, ve kterém byl článek uveřejněn, je jakožto pohnutka trestně právně nezávažný a mohou proto dotyčné výtky stížnosti tím spíše zůstat nepovšimnuty, že stížnost ani nenapadá rozsudkový výrok, že se řečená obrana obžalovaného nijak nedá dovodit z obsahu závadné zprávy. A to je výrok významu velice závažného; neboť v otázkách ochrany cti dlužno zaujati stanovisko posluchačovo a čtenářovo. Nedá-li se předem zcela vyloučiti, že doprovodem přičiněným ku sdělované urážce a účelem sdělení jejího může podle okolností konkrétního případu býti uvedena v pochybnost jak objektivní tak i subjektivní stránka skutkové podstaty urážky na cti, jsou veškeré takové zřetely vyloučeny tam, kde pro posluchače nebo čtenáře zůstaly utajeny, nejsouce mu zjevný z obsahu zprávy, by tak mohly vyrovnati nebezpečí pro čest toho, jehož se zpráva týká. Nejde tedy ani v souzeném případě vůbec na tom, zda by byl mohl stěžovatel dokázati chvalitebný úmysl, v němž článek prý uveřejňoval, kdyžť se důkazy netýkaly obsahu zprávy, nýbrž okolností pro její čtenáře neseznatelných. Na tomto místě budiž podotčeno, že obžalovanému neprospívá, že ona místa článku, v nichž shledána urážka, nevyšla z jeho pera, nýbrž byla již obsažena v dopise neimenovaného lékárníka, jenž byl ve článku reprodukován. Neboť podle druhého odst. § 493 tr. zák. propadá trestu netoliko první původce, nýbrž i každý, kdo urážku na cti ve smyslu §§ 487—492 tr. zák. dále rozšiřovati hledí. Ani s tohoto hlediska nesejde tedy na tom, zda obžalovaný dopis otiskl a uveřejnil s vlastním úmyslem, vydávati soukromého obžalobce u veřejný posměch, stačí naopak k odsouzení obžalovaného i v tomto pojetí po stránce subjektivní zjištěné jeho vědomí, že se článek (dopis obsahující) dotýká cti soukromého obžalobce. Otázka, zda se obžalovaný trestného činu dopustil v úmyslu snížit soukromého obžalobce na cti či jen u vědomí, že účinek takový z jeho činu nastane, nemá v souzeném případě významu ani s hlediska trestnosti obžalovaného. Neboť, třebaže lze připustiti, že ovšem v onom případě je vina pachatelova těžší nežli v tomto, byl trest obžalovanému vyměřen použitím §§ 266, 261 tr. zák. a bez předpokladu okolností, přitěžujících tak nízkou, že možno pokládati za vyloučeno, že by byl dopadl ještě mírněji, kdyby byl nalézací soud nepředpokládal u obžalovaného přímo úmysl, soukromého obžalobce se směšnit; ostatně uplatňoval obžalovaný v této příčině námitku nespa-

dávající v rámcem zmateční stížnosti. Neúplnost vytýkaná rozsudku proto, že si nepovšiml obrany obžalovaného, že neuveřejnil dopis celý, že z něho nemalou část vypustil, pokládá je za urážlivou, nemá opory ve spisech, podle nichž obžalovaný se tak ani nehájil. Zmateční stížnost je ve všech směrech bezdůvodná i bylo ji proto zavrhnouti.

Odvolání obžalovaného z výroku, že soukromý obžalobce je oprávněn uveřejnit rozsudkový výrok na náklad odsouzeného v časopise »N. L.«, bylo uznáno za důvodno. Soukromý obžalobce sám teprve v odvodu na opravný spis obžalovaného odůvodňuje dotýčný výrok, jehož ve spise obžalovacím ani později ničím neopodstatňoval, tvrzením, že N. L., referující o obžalobě pro urážku na cti proti Ph. Mg. S-ovi uveřejnily jako část referátu dopis tohoto lékárníka. Rozsudek onen výrok neodůvodňuje vůbec. Z doslovu § 14 zákona z 30. května 1924, čís. 124 sb. z. a n., jakož i z materiálů tohoto zákona plyne jasně, že uveřejnění rozsudku ve smyslu tohoto paragrafu má sloužiti za dostiučinění pro soukromého obžalobce. Dostiučinění lze žádati jen v poměru k vině. Právem namítá obžalovaný v odvolání, že soukromý obžalobce v trestním sporu ani netvrdil ani neprokázal, že N. L. převzaly zažalovanou zprávu ze článku obžalovaného, nebo že na něj upozornily. Neplyne to ani z řečených již vlastních vývodů soukromého obžalobce, jenž sám v odvodním spise uvádí, že žaloval Ph. Mg. S-e pro urážku na cti spáchanou dopisem, jež onen lékárník zaslal soukromému obžalobci. Podle toho nebylo uveřejnění dopisu v N. L. důsledkem jednání obžalovaného. Nelze tedy shledati důvodu, pro který by mělo býti soukromému obžalobci přiznáno právo uveřejnit rozsudkový výrok právě v N. L. Obecný důvod ku přiznání práva na uveřejnění rozsudku v dalším periodickém časopise — krom závazného otištění rozsudku podle prvního odst. § 14 — rovněž neshledán, neboť z ničeho nevyplývá, že by k zadostiučinění soukromému obžalobci nestačilo uveřejnění rozsudku v listě, v němž urážlivá zpráva vyšla.

Čís. 3300.

Zločin podvodu křivým svědectvím zamlčením části příjmů ve vyjevovací přísaze. V subjektivním směru vyžaduje se toliko vědomí o křivosti přísahy. Nedostatek zlého úmyslu k poškození i majetkových práv nebrání podřadění skutku pod ustanovení § 199 a) tr. zák., vylučuje jen další kvalifikaci skutku podle §§ 200, 203 tr. zák.

Uznal-li soud obžalovaného vinným, že vykonal křivou přísahu na místě, v době a v právní věci v obžalobě uvedených, učinil předmětem odsuzujícího výroku, třebaže odvodil křivost přísahy z jiných skutečností než které uplatňovala obžaloba, nikoliv jiný, nýbrž též skutek, ke kterému obžaloba směřovala (§§ 267, 281 čís. 8 tr. ř.).

(Rozh. ze dne 20. října 1928, Zm II 251/28.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací vyhověl v neveřejném zasedání zmateční stížnosti obžalovaného do rozsudku krajského soudu v Uherském Hradišti ze dne 25. dubna 1928, pokud jím byl stěžovatel